

№179 (26631)

РÆСТДЗИНАД

Газет цæуын райдыдта 1923 азы 14 мартыйы – газета издается с 14 марта 1923 года

2026 азы 30 сентябрь – рухæны майы 30 бон, æртыццæг

Аргъ 10 сомы

Цæгат Ирыстоны республикон адæмон газет
Республиканская народная газета Северной Осетии

КАЕСУТ НОМЫРЫ:

2 ХИЦАУАДÆЙ

Æххуысы мадзæлттæ куыстæттæн

3 НЕ 'МБÆСТÆГТÆ

Мысосты цардвæндаг

4 СПОРТИВОН ФИДИУАГ

Къахкæухæй хæст

www.rastdzinad.ru
vk.com/club217633221
https://max.ru/id1504031916_gos

Уæлдæр ахуыргæнæндæтты

Архайд

Испайнаг æвзагыл – Къоста

Знон Дзæуджыхъæуы, Цæгат Ирыстоны падзахадон университеты кадджын уавæры ирон литературæйы бындуравæрæг Хетагкаты Къостайы æмдзæвгæты фыццаг æмбырдгондмæ испайнаг æвзагыл базонгæ кодтой мадзæлмæ æрбацæуæг адæмы. Ахайдтой дзы РЦИ-Аланийы Парламенты сæрдар ТУСКЪАТЫ Таймураз, республикæйы Сæргълаууæг æмæ Хицауады Администратийы разамонæджы хæдивæг БНАСТЫ Игорь, Уæрæсейы Мидхуыддæгты министры минæвар Цæгат Ирыстоны МАМИАТЫ Багир, Колумбийы Республикæйы Уæрæсейы Федерацийы минæварады фыццаг нымæрдар ХЪУЫССÆТЫ Азæмæт æмæ æндæр бæрзонд уызджытæ.

ЮНЕСКО-йы залы бадаг адæм уæлдай æхсызгонæй сæмбæлддысты испайнаг драматург æмæ фыссæг, профессор Рубен Дарио Флорес Арсилайыл. Йæ иузæрдион бакуыстæй ныр нæ номдзæд Къостайы поэтикон бынтæ райхуыс-дзысты испайнаг æвзагыл дæр.

– Диссæджы бæстæ у Уæрæсæ. Фадат дæтты, æнусты дæргы дзы хæларæй цы адæмтæ цæры, уыдонæн хи равдисынæн. Ирон адæмæн стыр Уæрæсейы дæлбазыр сæ гæнæнтæ фæуæрæхдæр сты. Уыцы азты фæзындысты раздзотгæ, сæ царды сæйраг нысаныл адæмæн лæггад кæнын чи нымæдта, уыдоны 'хсæн Хетагкаты Къоста дæр. Зæрдиаг арфæ кæнын, ног чиныджы рауагъдыл чи бакуыста, уыдонæн. Мах хуамæ нæ культу-рæ, нæ традицитæ, нæ зониндзинæдты рæзтыл æмхъаруиæ архайæм. Рох кæнæн нæй, Уæрæсæ цас хæрзты бахыд зæххы къо-рийы бирæ бæстæтæн, уый. Абон цы хорз хуыд-дæджы тыххæй æрмбырд стæм, уый дæр дзуры нæ иудзинадыл, – загъта Тус-

къаты Таймураз йæ ар-фæйы ныхæсты. Колумбияг тæлмацгæ-нæджы куыстæн акаг аргъ скодтой республикæйы разамынд, лæвæрд ын æр-цыд майдан «Ирыстоны на-мысæн». Стыр æвæрæн ацы хуыддæгмæ бахаста Хуыссæтты Азæмæт. Ирыстонæй дард ран кус-гæйæ, нæ рох кæны йæ уидæгтæ. Азæмæт йæ-хæдæг куыд зæгъы, афтæ-

мæй йæм Къостайы испай-наг æвзагмæ ратæлмац кæныны хæппæрис фæ-зындис, Расул Гамзатовы æмдзæвгæтæ куы рацы-дзы мыхуыры испайнаг æвзагыл, уæд. – Адæм сæ цæссыг нæ уæрдитой, æмдзæвгæ «Жу-равли» æмæ Гæздæн-ты бинонты хысмæт куы фехуыстой, уæд. Мæ фæндон, Къостайы 165 азмæ чиныг бацæттæ кæ-

арф базонгæ ис ирон адæ-мы культурæимæ. Æмбал кæмæн нæй уыцы ног чи-ныджы фæзынд, æнæмæнг ахъаз уыдзæн ирон адæмы кой дардыл айхуысынæн, – загъта Хуыссæйы-фырт. – Мæхи стыр амондджы-ныл нымайын, ахæм кад мын кæй скодат, цыг-джын Хетагкаты Къостайы сфæлдыстадимæ кæй ба-зонгæ дæн. Музыкæйы хуызæн хуысыны, куыд ирон, афтæ испайнаг æв-

кæны, поэзи чи уарзы, уыдонæн абон стыр бæр-æгбон у. Сæрыстырди-над нæм æвзæрын кæны. Бирæ æвзæгтыл райхуыст Къоста, ныр та ма испай-наг æвзагыл дæр, – загъта Хозиты Барис, чиныг сара-зыныл чи бакуыста, уыдо-нæн арфæ кæнгæйæ. Æмбырды архайджыты 'хсæн фæстæдæр рауад цымдысæг ныхас.

ГУГКАТЫ Жаннæ

Æхсызгон цау

Бирæгъты Людмила – уæлахиздзауты рæнхъы

Уæрæсейы Федерацийы Рухсады министры хъæпæрис æмæ æх-хуысæй æрвылаз аразгъ æрцауы Уæлæмхасæн ахуырады кусджы-ты архæстдзинады æпхæтуæрæссон профессионалон конкурс «Сы-вæлæттæн дæттын мæ зæрдæ» («Сердце отдаю детям») – æппæты вазыгджындæр æмæ ахадгæдæр педагогон конкурс.

Æмæ техникон номинацийы йæ кæронбæттæны къæпхæнмæ Цæ-гат Ирыстоны минæвар Бирæгъ-ты Людмила кæй рацыд, уый стыр æхсызгондзинад æрхаста нæ республикæйы цæрджытæн. Люд-мила дарддæр тох кæндзæн конкурсы уæлахиздзауы ном рай-сыныл.

Ацы аз Уæрæсейы алы регион-тæй конкурсы архайдта 100 адæй-магæй фылдæр. Дызæрдыггаг нæу, ахæм уæлахиз чызджы къу-хы кæй бафтыд йæ æрвылбонон удæлдай куыст æмæ бæрзонд профессионалон цæттæдзинады, сæйрагдæр та – сабитæм æнæ-кæрон уарзондзинады руаджы.

Æдæппæтæй федералон кон-курсы ис дæс номинацийы, знон сбæрæг сты сæ уæлахиздзаутæ æмæ ныр сæ хъарутæ бавзар-дзысты кæронбæттæн къæпхæны. Уыдонимæ, уæлдæр куыд фæбæ-рæг кодтам, афтæмæй не 'мзæх-хон Бирæгъты Людмилæ дæр.

Зæгъын хъæуы уый, æмæ ацы егъау мадзал æрбамбырд кæны, йæ курдиат, архæстдзинад æмæ уды рæдаудзинадæй сывæллæт-ты миниуджытæ раггом кæнын æмæ рæзтæн уавæртæ чи аразы, уæлæмхасæн ахуырады къабызы

уыцы хуыздæр минæвæртты. Уы-дон æвдисынц бæрзонд æмвæ-задыл сæ зониндзинæдтæ, сæхи методикæтæ, практикон æгъда-уæй сæ архæстдзинадимæ зон-гæ кæнынц конкурсы архайджыты. Афтæмæй уый æрмæст ерыс нæу, фæлæ – педагогон куысты æгцæг стыр бæрæгбон.

Æууæндæн ис, Бирæгъты Люд-мила кæронбæттæны дæр кæй сарахсдзæн æмæ Ирыстонмæ уæлахизимæ кæй сыздæхдзæн!

ГАЛПАТЫ Алетæ

Архитектурон форумы агъоммæ

Зынгонд куыд у, афтæмæй 1-2 ок-тябры Дзæуджыхъæуы ацаудзæн архи-тектурон форум «АрхАлани». Æппæт хуыддæгтæ конд цæудзысты Национ музейы фæзыл, форум суыдзæн Архи-тектурæйы азы сæйраг цау. Архитекту-рæйы аз фæсидт РЦИ-Аланийы Сæргъ-лаууæг Сергей МЕНЯЙЛО.

Йæ саразыны хæппæрис равдыстой РЦИ-Аланийы Хицауад, Арæзтад æмæ архи-тектурæйы министрад, «Уæрæсейы архи-текторты цæдис»-ы регионалон хайд, Уæрæсейы Арæзтады министры æмæ

Уæрæсейы Архитекторты цæдисы æх-хуысæй.

«АрхАлани» у архитекторты, горæт-таварæзджыты, регионалон æмæ феде-ралон хицаудзинад, горæтты бакастмæ лæмбынæг чидæриддæр у, чи сæ æр-баиу кæндзæн, ахæм хуыддæг. Форумы райхуысдзæн, Цæгат Кавказы регион-ты архитектурæ абон хуамæ цавæр уа, уыцы ныхас. Цавæр уынафæтæ хъæуы рахæссын, цæмæй фæзыной нырыккон горæтаг бакастыл. Форумы архайджытæн сæ бон уыдзæн сæ фæлтæрддзинадæй фæхайджын кæнын, æппæт Кавказыл чи фæзындзæн, ахæм уынафæтæ рæгъмæ рахæссын.

Форумы хуыддæджы фæтк ахæс-дзæн дыууæ боныл, ныхас цæудзæн

æртæ залы мидæг. Рæгъмæ рахæсдзы-сты сæйрагдæр темæтæ, ома, стратегия рæзт, «хъазты фæтк», цы хъæуы бахъах-хъæнын æмæ рæзын кæнын, цы аразæм, архитектурæ кæй хъæуы, райсом архи-тектурæ чи араздзæн.

Ныхас амонджытæ уыдзысты горæтты сæйраг архитектурæ, горæтаг рæзты институты специалистæ, урбанистæ – æппæт бæстæйæ, Архитектурон форум байгом уыдзæн 1-æм октябры, байгом æй кæндзæн РЦИ-Аланийы Сæргълау-уæг Сергей МЕНЯЙЛО. Сабырджинады проспекты форумы фæлгæты скæн-дзысты кадджын рацыд, мастер-класстæ, кавказæг архитекторты куыстыты равдыст, æндæр ахсджиаг хуыддæгтæ.

Яна ВОЙТОВА

Лæггæдтæ

Фиддоны бæрц фæстæмæ здахынц

Бирæсывæллонджын бинонты сывæллæттæ фидгæйæ профессионал ахуырад Цæгат Иры-стоны кæй иссынц, уый тыххæй падзахад фид-доны бæрц фæстæмæ здахы. Ахæм бартæ ис, бирæсывæллонджыны статусы гæххæтт йæ-химæ кæмæн ис, ахæм бинонтæ. Ома, бæ-рæггонд документ.

Компенсаци лæвæрд цæуы ныйарджытæй иуæн кæнæ закъоны бындурыл ахуырдау-уы минæвар чи у, уы-мæн. Хуамæ уыдонæн ахуыргæнæндонимæ уа бадзырд. Кæд æмæ студентыл 18 азы сæх-

хæст, уæд йæхи бон дæр у бадзырд бафыс-сын æмæ компенсаци райсыны тыххæй курди-ат бадагътын. Алы ахуыры азы кæ-рон дæр компенсаци райсæн вæййы, фæлæ æрмæстдæр ахуыры азы кæрон. Хуыддæг-тæ кæнæн ис алы аз дæр, фæлæ 30 ноябры онг, ома, фиддон сæх-хæст кæныны ахуыры аз фæуыны фæстæ.

Курдиат бадагътæн ис социалон хъахъхъæны-нады хæстæгдæр офис-мæ, МФЦ-онлайнмæ, «Госуслуги»-мæ (ный-йарджытæн), посты бастдзинады хайадмæ,

кæй йæ райстой, ахæм бæрæггæнæнимæ.

Курдиатмæ бафтау-ын хъæуы, ахуыры тых-хæй бадзырды къопи, азы дæргы фиддонты документтæ, ахуыра-ды кусæндонæй справ-кæ æмæ æнæхъомтæй разыдзинад документ-тæ бакусыны тыххæй. Бæстондæр хабæрттæ райсæн ис хъæстæгдæр уæм цы социалон хъах-хъæнынады службæ ис, уырдыгæй.

Фæллой æмæ социалон рæзты министры пресс-службæ

Бонихъæд

Gismeteo-йы бæрæггæнæнтæм гæсгæ, 30 сентябры ранæй-рæтты уардзæн. Уæлдæфы температурæ – 12-16 градусы хъарм.

Боны дæргъ – 11,47

Хурыскаст – 05,57
Хурныгуылд – 17,44

Валютæйы аргъ

Доллар – 84,91
Евро – 96,05

12 +

Хицауадай

Аеххуысы мадзæлттæ куыстуæттæн

РЦИ-Аланийы Хицауады Сæрдар ДЗНАЙТЫ Барис цы æмбырд амыдта, уым ныхас цыд республикайы инвестицита æмæ промышленносты къабазæн аеххуысы фæрæзтыл. Бæлвурддарæй та – профилон министрæд, йæ бæрны уæваг заводтæ æмæ куыстуæттæн цы субсидитæ радих кæны, уыдонæй куыд пайдагонд цауы, ууыл.

Æмбырды уæлдай æргом аздæхтой къабазæн паддзахадон аеххуысы фарстатæм. Паддзахадон программæты фæлгæты 2026 азмæ финанстæ ра-

дих кодтой 44 милуан сомæй фылдæр. Уыдон иууылдæр лæвæрд цауынд Цæгат Ирыстоны промышленносты фонды бындурон рацарæзтмæ.

2022 азæй 2026 азмæ республикайы промышленносты фонды рæзтæн лæвæрд æрцыд 560 милуан сомы бæрц. Уыцы рæстæгмæ организаци финансон аеххуыс бакодта, сæ иумæйаг аргъ 540 милуан сомы кæмæн у, ахæм 16 инвестицион проектæн.

Æмбырды ма ныхас цыд Дзæуджыхъæуы «Адамон аивадон æрмадзты рæзты центр»-ы куыстыл. Куыд фæбæрæг кодтой, афтæ-

мæй ацы уагдон рагæй-дæр йæхимæ 'лвасы нæ республикайы цæрджыты æмæ уазджыты æргом. Æдзухæй дæр дзы арæст æрцауынд мастер-класстæ, адамон дæснытæ сæ сфæлдыстад равдисынд алыхуызон фестивальтæ, равдыстытæ æмæ форумты. Зæгъæм, адамон дæсныты арæст дзауматæ æвдыст цыдысты, хæрз æрæджы туристон комплекс «Мамысон»-ы арæст арт-конкурсы.

Дзанайты Барис профилон ведомствæ æмæ Центры разамындæн бафæдзæхста, цæмæй дарддæр дæр сæ равдыст продукцийы хæрзхæддзинадыл куыд кусой, уый. Хицауады Сæрдары ныхасмæ гæсгæ, ацы архайды хуыз канд нæ адæмы культурæ æвдиса æмæ паракат кæна, фæлæ ма хуамæ республикайы бюджетмæ дæр æфтиаг хæссæ.

– Промышленнон комплекс – у Цæгат Ирыстоны экономикæйы фидар бындур. Мах уынæм уæ æнтыстдзинæдтæ, фæлæ ахсджиаг у дарддæр дæр архайын. Республикæйы Сæргълæууæг

Сергей Меньяло куыд фæбæрæг кодта, афтæмæй промышленнон къабазы рæзт, цы лыггæнинаг фарстатæ дзы сæмбырд, – уыдон сты нæ куысты ахсджиаг нысан. Мах хуамæ ахæм уавæртæ саразæм республикайы, алы куыстат дæр аеххуысы мадзæлттæ куыд æнкъара, æмæ йæ фидармæ фидар къахдзæфтæй цауа, – бахахс кодта Дзанайты Барис.

ХЪОЙБАЙТЫ Галинæ

Нысантæ

Хъæууон хæдзарады райрæзтæн

Уæрæсейы Федерацийы Хицауад Цæгат Ирыстонæн радих кæндзæн 316,9 милуан сомы, агропромышленнон къабазы ахсджиагдæр хæстæ республикæ ацы аз цæмæй сæххæст кæна, уый тыххæй.

Уыцы нысанымæ Цæгат Кавказы федералон зылды æхсæз регионæн æдæппæт радих кæндзысты 5,5 миллиард сомæй фылдæр. Цæгат Ирыстонæй уæлдай финансон аеххуыс райсдысты Дагестан, Кæсæг-Балхъар, Стъараполи край, Хъæрæсе-Черкесты æмæ Мæхъæлы республикæтæ.

Уæрæсейы Федерацийы иннæ субъекттæн субсидиты хуызы лæвæрд æрцаудзæн 32,5 миллиард

сомы ахсджиагдæр проектæ сæххæст кæныны тыххæй. Уæрæсейы Хицауады куыд æмбарын кæнынд, афтæмæй æхца лæвæрд цауынд хъæууон хæдзарады райрæзты паддзахадон программæйы фæлгæты. Уыцы программæйы феррцы федералон бюджетæй субсидиты хуызы аеххуыс лæвæрд цауы хортыды фæззæттæ, хъæууонхæдзарадон фос æмæ аквакультурæйы объекттæ бафæдзæхсын фæдыл бадзырдæм гæсгæ фæдзæхстадон премины хай бафидына. Уыцы нысантæн федералон бюджет ацы аз бахардз кæндзæн 5,5 миллиард сомæй фылдæр.

Нæ уацхæссæг

Фидæны тыллæгæрзадæн – фидар бындур

Фæзæджы Цæгат Ирыстоны æххуысджытæн бирæ куыст ис. Фыццаджыдæр, фидæны тыллæгæрзадæн хуамæ фæззыгæнд культуртæ байтауой 70 мин гектары.

РЦИ-Аланийы Хъæууон хæдзарады министрæд куыд хуысын кæны, афтæмæй 43 мин гектары фæззаты хуамæ байтауой фæззыгæнд мæнæу, 8,5 мин гектары – хъæбæрхор æмæ 18,5 мин гектары – рапс.

Ам бафиппайын хъæуы уый, æмæ, æххуысджытæ цы мыггаджы æрмагæй пайда кæнынд, уый кæй

у фидыбæстаг селекционерты архайды фæстиуæг. Тауæн куыстытæ цауынд нысангонд æмгъуыдæм гæсгæ.

Уæ зæрдыл уын æрлæуын кæндзыстæм, уалдзыгæнд культуртæ регионæ æфснайд æрцыд 97 мин гектары фæззаты. Уыдонæй нартхор нæмыгæн – 70,4 мин гектары, лыстæг гæн – 2,5 мин гектары,

æхсына – 8,2 мин гектары, хъæбæрхор – 1,4 мин гектары æмæ сывдзы – 1 мин гектары.

Кæд æрдзон уавæртæ бынтон зæрдæмæдзæугæ нæ уыдысты æмæ уавæртæ æххуысджытæн цæлхуртæ æвæрдтой, уæддæр сæ «фæззыгон ныйæ» хæстæг не сты. Ныр та уал се 'ппæт хъæргæй дæр архайынд 2027 азы тыллæгæрзадæн æмбæлгæ, хæрзхæддæр бындур сæвæрыныл.

БУТАТЫ Азæмæт

Лекци

Наркотикты тæссагдзинæдтæ

Бесланы Базарадон-экономикон колледжы студенттæ байхуыстой, пълещайны куджытæ сын цы лекци бакастысты, уымæ. Ныхас цыдис наркотиктæ æнæ бындурæй пайда кæныныл.

Рахизфарсы районы Æнахъомты хуыддæгты фæдыл дæлхайады пълещайæгтæ дзырдтой психотропон буаргæдтæй, æнæзакъонæй наркотиктæй пайда кæныны фарстатыл. Хуамæ æрыгон фæлтæрмæ уа барадон зоньдзинæдтæ, бæрондзинад. Психотропон буаргæдтæй, æнæзакъонæй наркотиктæй пайда кæныны йæ фæстæ сайы бирæ зындзинæдтæ, тæссагдзинæдтæ. Адæймаджы сконд байгафы тыхытæ, фæстæмæ раздахæн кæмæй нæй, ахæм ивдзинæдтæ.

Бынтон уæззау рауайынд, æнахъомтæ ахæм фæрæзтыл куы фæцалх вайынынд, уый фæстиуджытæ. Бæслæйнаг пълещайæгтæ студенттæн сæ зæрдыл æрлæууын кодтой, наркотиктæ, психотропон фæрæзтæ хæдзары дарын, пайда сæ, паракат сæ кæныны тыххæй цы уголовон æфхæрд æнхæлмæ кæсы, уыдæттæ. Æрыгон адæймагыл иугæр 14 азы сæххæст, уæд йæ бон дзуапп дæттын у законы раз.

Лекциæсджытæ ма кæронбæттæн фæбæрæг кодтой, ахæм цауæм уазал цæстæй кæсæн кæй нæй, алкæй бон дæр сæ у наркотикты æнæзакъон зилдхмæ йæ ахаст равдисын. Тæссаг, зæнагдхæссæг фæрæзтæй пайда кæныны тыххæй лекцитæн сæ ахадзындинад у бæрзонд.

Рахизфарсы районы мидхуыддæгты хайады пресс-службæ

Мемориалон фæйнаг

Юрий Лужковы кадæн

Бесланы скъолайы къуылы фæзынд Мæскуыйы раздæры разамонæг Юрий ЛУЖКОВЫ мемориалон фæйнаг. Ацы зæрдылдарæн хуыддаджы архайдтой хицаудзинады оргæнты минæвæрттæ, Юрий Лужковы бынты рæзты фонды хицау Геннадий ТЕРЕБКОВ, ахуыргæнджытæ, скъоладзаутæ.

Ацы мемориалон фæйнаг руаджы Юрий Лужковы бавæрæн Бесланы рæзт æмæ горæты цæрджытæн аеххуысы хуыддæгтæ рох нæ уыдзысты. Уый 2004 азы, 1-3 сентябры террористон акты фæстæ Бесланы сарæзта дыууæ скъолайы, уыдонимæ – мæнæн ныртæккæ мемориалон фæйнаг кæй къуылы

фæзынд, уыцы скъола дæр.

Юрий Лужков йæхæдæг дæр 2005 азы сæмбæлд Бесланы æмæ архайдта уыцы дыууæ скъолайы байгом кæныны. Уæрæсейы Президент Владимир Путин бафыста, 2026 азы Юрий Лужковы райгуырды 90 азы сбæрæг кæныны тыххæй Указ. Йæ раныхасы Геннадий Терёбков куыд фæбæрæг кодта, афтæ

мæй æнæхъæн бæстæйы цы зæрдылдарæн хуыддагтæ арæст цауынд, уыдонæ 'хсæн ацы мемориалон фæйнаг у æппæты ахсджиагдæр. Уыцы хуыддаджы бантыстæм йæ хуыс дардта Юрий Лужковы идæдз Елена Батурина.

Бесланы бынæттон хуынаффæйады администрацийы пресс-службæ

Ифтонгад

Ноггонд библиотекæ

Ивгъуыды цæстæй акастæйæ, библиотекæ у, цард сабыргай кæм цауы, чингъуытæ кæсын бирæ чи уарзы, уыдонмæ æнхæлмæ кæм кæсын, ахæм бынат. Æрæджы телуысинады æвдыстой, мæскуыйаг бæлцæгтæ Якутийы куыд сæмбæлдысты, куыд бабæрæг кодтой сæ нырыкондæр библиотекæтæй ну.

Афтæ зæгъæн ис, æмæ, уый уыд, нырыкондæр авналæнтæй чингъуытæ уарзджытæ кæм пайда кæнын, ахæм ран. Адæймаджы дисы алцыдæр æфтыдта, уый дын компьютерон технологитæ, иннæ 'рдыгæй – цифрон авналæнтæ. Фæлæ нæ бон бафиппайын у, æмæ Дзæуджыхъæуы дæр нырыкон библиотекæ кæй фæзынд, уый. Кырджалиаг уынджы 29-æм хæдзары байгом ахæм чыныгдон.

Бæстыхайы бындуронæй байвойт интерьер, йæ æддаг бакаст, фæззат цалдæр дихы акодтой. Сæ

иу уыдзæн сывæллæтты, æрыгæтты, иннæ – хистæр кары кæсджыты бынат. Чингъуытæй уæлдай æрбацауæг адæм суыдысты сæрмагонд цæсткæсæнты хицæуттæ, йæ бынат дзы ссардта пианино. Ис дзы алыхуызон зоньдзинæдтæ райсыны фæдæттæ, ныхас кæныны, фæллад уадзыны уавæртæ.

Библиотекæйы фонд зынгæ фæхъæздыгдæр, фæзынд дзы национ, классикон, къабæзты, сывæллæтты, нырыкондæр литературæ. Дзæуджыхъæуы мэр Милдыхты Вячеслав куыд зæгъы, афтæмæй

дарддæр дæр архайдзыстæм. Дзæуджыхъæуы алы районы дæр хуамæ ахæм бынат фæзына», – фæбæрæг кодта Милдыхты-фырт.

Тагъд, Дзæуджыхъæуы, Къостайы проспекты 92-æм хæдзары дæр фæзындзæн ахæм ноггонд библиотекæ. Куыстытæ конд цауынд национ проект «Бинонтæ»-йы фæлгæты.

Дзæуджыхъæуы бынæттон хуынаффæйады администрацийы пресс-службæ

Не 'мбæстæгтæ

Мысосты цардвæндаг

Гайттаты Тасолтаны фырт Мысосты хыс-мæтыл аивадон кинонын ис сисæн, бæлвырдæй дзы разынд ирон лæджы цард æцæгæлон бæстæйы, йæ ацыды аххосæгтæ, кувд æмæ цæмæн афтæ рауад йæ цардвæндаг. Арæхдæр трагикон уыд. Фыдæлты захмæ йын раздæхæн нал уыд, бинонтæ, хиуæтæм ныффыссын, кæнæ сæм æрбадзырын тæрсгæ кодта, «куы сæ бафхæрой»-ы мæтæй æмæ афтæмæй, мыд цæххимæ хæргæйæ, 'рвыста йæ бонтæ.

Гайттаты бинонтæ Фый-йаджыбылы астæуккаг сыхы цардысты, Тасолтанæн йæ цардæмбалимæ рантыст цыппар лæппуйы æмæ цыппар чызджы,

гаджы цард Уругваймæ фæхаста. Уыцы хабæртæ сбæрæг сты, Мысосты 'фсымæры байзæддаг Гайттаты Эльбрус йæ фидæлы агурын куы райдыд-

Галиуырдыгæй ГАЙТТАТЫ Мысост

фырттæй иу – Мысост, службæ кодта паддзахы æфсады, сæрыстыр дзы кувд нæ уыдысты йæ хиуæтгæ. Октябры революцийы фæстæ азты, Мысост – паддзахы æфсады офицер, хæцъд «дикая дивизия»-йы рæнхъыты, бæстæ куы 'рсабыр, уæд сыздæхт Фыййаджыбылæ. Ирыстонмæ схаста, уыцы рæстæджы стæм чи уыд, царды уыцы ногдзинад – æфсæддон быдираг телефон. Йæ хотæй дыууейæ дзыуархæууы чындытæ уыдысты. Мысост бавдæлд æмæ телефон сæ иутæм – Гуыриатæм, бауагъта. Советон хицаудинад æрфидар æмæ оргæнты кусджытæ, Мысостæн, кувд паддзахы æфсады службæгæнæг, афтæ йæ фæдыл зилын райдыдтой. Йæ хорз æмбал Мамсыраты Темырболатимæ сæ бахъуыд сæхи баауон кæнын, науæд сæ хуыддаг хæртæй нæ уыд – æрцахстайиккой сæ. Сфæнд кодтой Ирыстонæй фæсарæнтæм сæхи айсын. Сæ ацыды размæ ма хæрзбон зæгъынмæ бинонтæм бацъдысты, чынды Верæ æнхъæлцау уыд, æмæ сын Темырболат бæфæдзæхста, лæппу куы райгуыра, уæд-иу ыл мæ ном сæвæрут, зæгъгæ. Йæ фæдзæхст ын сæххæст кодтой, фæлæ дыууæ 'мбалмæ уыцы хабар нал фехуыст...

Арвыкомыл хъуамæ ахызтайиккой Гуырдызтонмæ, уырдыгæй – Туркмæ. Гуырдызтонмæ хæцæнгæрттимæ нæ уагътой цæуын, æмæ сæ дыууæ хæлары Къобы Абайтæм ныуагътой, сæхæдæг сæ фæндаг дарддæр акодтой. Лигъдонтæ цы баисты, уый нал рабæрæг, æрмæст бинонтæм æрбайхуыст, Туркмæ цæугæйæ, Сау денджызы сæргы науыл ленк кæнгæйæ, Мысост дуэлы фæмард, зæгъгæ, хабар. Фæлæ, йæ амондæн, лæппу æгасæй баззад. Туркай ацыд Канадамæ, фæлæ уым дæр не 'рбинатон æмæ йæ 'рцæуæг-

дæр, мыхуыры рацыд иумæйаг редакцигондæй, сæ сæргы – Уæрæсейы Æххæстбарджын минæвар Уругвайы Кошкин Николайы фырт Сергей, афтæмæй.

Кувд сбæрæг, афтæмæй ма латинагамерикаг паддзахадмæ йемæ афтыд беслæйнаг Алыккаты Петр дæр, фæлæ уый тыххæй æрмæджы авторæн ницы базонын бафтыд йæ къуы. Æрхæсдзыстæм æрмæджы хъайтары тыххæй чиныгæй ист цитатæ: «Хæзахъхæг центр»-ы уæнгты 'хсæнгæй «дикая дивизия»-йы ирон лæппу, монархист Гайттаты Мысост хицæн кæны йæ 'ргом зæрдæйæ у сыгъдæгзæрдæ æмæ цæсгомджын адæймаг. Йæ ныхас – кавказæг æвзаджы здæхт, фæлæ йыл исчи фæгуырысхо, уырыссаг нæ дæ, зæгъгæ, ууыл, уæд-иу ын тынг хыг уыд, фæтæргай-иу ис». Æмбырдгондæй базыдтам, уæрæсейаг мигрантты æхсæнад «Хæзахъхæг центр»-æн сæхи агъуыст кæй нæ уыд æмæ кæй æмбырд кодтой хæдзæртты, арæхдæр – Ла-Техайы районы майкьоппаг хæзахъхæг Михаил Морозовы (гражданаг хæсты рæстæг хæцъд Кавказы партизанты къорды), стæй иугонды зындгонд минæвæрттæ Гайт-

Мысост мигранттимæ

Тасия МОРОЗЫ чындызæхсæв

таты Мысост æмæ Семен Павловы хæдзæртты.

Латинаг паддзахады цæргæйæ, Мысост службæ кодта Уругвайы Транспорт æмæ æхсæнадон куыстыты министрады, йæ бæрны уыдысты Фæндæгтæ æмæ цæугæдæтты сæргы хидты арæзтæдтæ. Йæ фæстæ баззад, зебуйы сыккайæ Рио-Негройы цæугæдонны сæргы хид байгом кæныны номыл цы сæны кубок сарæзта, уый. Клубы уæнгтæ æмæ уыдоны цот æй бирæ уарзтой. Арæх-иу æрбацыдысты, Ла-Платыйы цæугæдонны былгæрон Плайя-Паскуальы поселочы цы хæдзар сарæзта, уырдаæм. Хохаг цардыуагмæ гæсгæ хæдзары 'мкъул цы мæсыг самайын кодта, уырдыгæй-иу фæлгæсыдысты доны былты тыгъдады рæсугъддинадмæ.

Фыццаг рæстæг эмиграцийы уæвæг уырыссаг æхсæнады минæвæрттæ бирæ зындзинæдтæ бавæрстой. Цæмæй сыдæй ма амæлой, уый тыххæй-иу кусынмæ бацъдысты бæхтæрæгæй, бæхтæм зилæгæй, куыстой дуаргæсæй, цыдысты цуаны æмæ ахстой кæсаг. Рæстæг цыд, æмæ сын æрдзæй лæвæрд арæхстдзинад æмæ сæ курдиатимæ баст минуджыты фæрцы бирæтæ сарæзтой хæдзæрттæ, дардтой фос, хæрзмыггаг бæхтæ. Иннæтæ та кодтой æрмуыст, службæ кодтой латинаг паддзахад алыхуызон куыстæутты.

Зынгæ æнтыстдзинæдтæ бафтыд Мысосты къухы Уругвайы æфсæнвæндаджы компанийы кусгæйæ, уыд англисæгты къухы. Стыр аргъ ын кодтой, æгъдауджын, куыстхъом, æууæнджын адæймаг кæй уыд, уый тыххæй. Бабар ын кодтой егъау арæзтадон проектæ ифтонг кæныны хуыддаг. Уый хыгъд æй чидæртæг бынæттон кусджытæй нæ уарзтой. Домаг уыд, нæ уарзта магусатæ æмæ, давгæ чи кодта, уыдоны. Куы æрзæронд, уæд-иу арæх бадт Уæрæсейы минæварады раз æмæ-иу Ирыстонæй йемæ кæй рахаста, уыцы хæрынккайæ лæдзæг æххæстæ. Абон дæр ма, минæварады цур цы музей ис, уый авджы фæстæ лаууы экспонатæн. Бинонтæ не скодта, цот дæр ын нæ баззад. Уæрæсейы минæварадæн бантыст, дзуарæфтыд фид кæмæн уыд, уыцы чызджы ссарын. Тасия Морозова хорз бахъуыды кодта Мысосты, цард горæт Монтевидеойы, йæ цардæй æрæдджы ахицæн. Эльбрусæн бæргæ бавæрдта зæрдæ Мысосты ингæн сарынæй, фæлæ карджын сылгоймагæн уый йæ бон нал бацис.

Афтæ, сæ Фыдыбæстæмæ тагъд рæстæджы кæй раздæхдзысты, ууыл æууæнджыæ, ирон лæг æцæгæлон бæстæйы дæр тырныдта йæ адæмы хæдбындурдзинад æмæ фæткæвæрд бахъхъæнынмæ. Чи зоны, цардæмбал дæр уымæн нæ равæрста, йæ бынтæ дæр æцæгæлон бæстæйы дзæгъæлæй уымæн баздысты...

Фæснæхас: Дзæвгар рæстæг рацыд йæ амæлæтæй, цалынмæ Гайттаты Мысосты зианы хабар Уругвайæ Ирыстонмæ нæ сыхъуыст, уæдæй. Ирон æгъдаумæ гæсгæ йын йæ 'фсымæр Гаврилы фырт Джабраил йæ хæдзæры скодта хист, йæ райгуыра Фыййаджыбылæй йæм йæ ном ссарынмæ, кад ын скæнынмæ 'рбацъдысты мыггаджы минæвæрттæ, стæй хъæубæсты цæрджытæ.

ХУЫБИАТЫ Ларисæ, къамтæ æрбарыста ГАЙТТАТЫ Албег

Æхсызгон цау

Ног чиныг Фæрнион Къостайы тыххæй...

Ирон литературæйы курдиатджын минæвæрттæй иу уыд зындгонд фыссæг, драматург, поэт æмæ публицист Фæрниаты Къоста (Къоста Фæрнион). Йæ цыбыр, фæлæ сфæлдыстадон бærкадæй хъæздыг æмæ мидисджын царды, цы литературон бынтæ ныуагъта, уыдонæн сæ зынгæдæр у фыццаг ирон роман «Уады уынар».

Цард æгъатыр æмæ мæнгард у. Йæ тæккæ сфæлдыстадон хъаруйы куы уыд Фæрнион, уыцы рæстæг, ивгъуыд æнусы 30-æм азты, бахауд политикон репресситы. Йæ сфæлдыстадон бынтæ абоны онг сæ фылдæр нымад сты сæфтыл. Фæлæ дзы цы удвæллой баззад чыныгкæсæг фæлтæртæн, уый дæр у ахадгæ æмæ арфхъуыдджын.

Фæрниаты мыггаг сæ иумæйаг уынафæйæ Дзæуджыхъæуы Никитины уынджы, Фæрнион кæм цард, уыцы æртыккæгæм хæдзары къуылл бакодтой йæ номарæн къæй. Йæ автор у курдиатджын скульптор Къойты Азæмæт.

Фæрниаты мыггаджы хистæртæй иу – Сулейман уырыссаг æвзагмæ раивта æмæ 2018 азы Дзæуджыхъæуы Гасситы Викторы номыл полиграфон куыстæуы хицæн чингуытæй рауагъта ирон æмæ уырыссаг æвзагыл Къостайы роман «Уады уынар». Йæ 'мдзæвгæтæ, драмæ «Хæрзбон».

Фæрнионы уацмысты тæлмацтыл кусгæйæ, Фæрниаты Дзибусы фырт Сулейман нæ республикæйы Архив æмæ Федералон Æдасдзинады службæйы базонгæ, йæ зындгонд æрвад репресситы азары цæй æмæ кæй аххосæй басыгъд, уыцы æрмæджытимæ. Фæагуырдта йын йæ роман «Уады уынар»-ы кæронбæттан хай. Фæлæ кæд йæ ссарын йæ къуы нæ бафтыд, уæддæр йæ ныфс нæ асаст. Райдыдта æмбырд кæнын æмæ ирон æвзагæй уырыссагмæ ратæлмац кодта, Хуссар æмæ Цæгат Ирыстоны литературæиртасджыты фæлтæртæ цы критикон уацтæ æмæ очерктæ, мысынæгтæ æмæ уацтæ ныффыстой, уыдон.

Æрæджы та Дзæуджыхъæуы Гасситы Викторы номыл полиграфон куыстæуы рацыд чыныг «Тебя мы помним, Фарнион». Кæд чыныг уырыссаг æвзагыл фыст у, цæмæй йæ фылдæр адæм бакæсой, уыцы нысанæн, уæддæр æй чи райса йæ къухмæ, уыдон дзы, хистæртæ дæр æмæ кæстæртæ дæр, ссардзысты æрмæг æдзæрд курдиатджын фыссæг, поэт, драматург æмæ публицист Фæрнион Къостайы тыххæй. Райдайы Фæрниаты Сулейманы уац «Возвращение Фарниона из небытия»-йæ. Уым автор фыссы, зындгонд прозаикы ном сæнусон кæныныл йæхæдæг æмæ Фæрниаты мыггаг кувд зæрдæгæй архайынц, уый тыххæй, йæ уацмысты ног æмбырдгæндтæ абоны чыныгкæсджыты фæлтæртæм фæндаг кувд агуырдоной, уый.

Дарддæр ног чыныг «Тебя мы помним, Фарнион»-ы сты Къостайы фыст критикон уацтæ ивгъуыд æнусы 20-30-æм азты ирон литературæйы рæст æмæ лыггæнинаг фарстаты фæдыл. Фæрнион Къоста репресситы арты цæй аххосæй бахауд æмæ дзы кувд басыгъд, уый тыххæй та бакæсæн ис æртыккæг сæргонды.

Цыппæрæм сæргонд арæст у Фæрнионы цард æмæ бирæвæрсыг сфæлдыстады фæдыл зындгонд литературон критикæ, фысджытæ, политикæ, æхсæнадон архайджытæ æмæ журналистæ: Тыбылты Алыксандр, Дзугаты Георги, Дзугаты Хадзы-Мурат, Малицы Васо, Дзанайты Зарæ, Мæргыты Къоста, Мæрзыйты Сергей, Тедеты Рюрик, Цъгойты Хазби, Дзугаты Къоста, Тъхеты Тамерлан, Тезиаты Мæдинæ, Бигъаты Хетæг, Тебиаты Юри, Кочиты Ингæ, алы азты цы æрмæджытæ ныффыстой, уыдонæй.

Фæндзæм хайы сты Фæрниаты Къостайы æмдзæвгæтæ æмæ кадджытæ уырыссаг æвзагмæ тæлмацæй. Зындгонд фыссæджы трагикон хысмæт æвдисæг æхсæзæм сæргонды сты хуыддаджы гæххæттытæ æмæ æндæр мидисджын æрмæджытæ. Чыныг «Тебя мы помним, Фарнион» у хорз лæвар ирон литературæйы фæрстытæ иртасæг ахуыргæндтæн, мадæлон æвзаджы ахуыргæнджытæн, историктæ æмæ журналистæн, аспиранттæ æмæ студенттæн, чыныгкæсджыты фæлтæртæн. Йæ тираж – 200 экзemplяры. Йæ саразæг Фæрниаты Сулейман йæ разыхасы зæрдæг арфæ кæны Фæрниаты мыггаджы минæвæрттæн, Гасситы Викторы номыл полиграфон куыстæуы разамонæг Хъалæгаты Рафик æмæ йæ 'мкусджытæн.

ГАСАНТЫ Валери

